

NATAMILAGS TEL

IN NUGÄN

PELAUTÖL FA

GEBUR IZOR

DILEKEL LÖPAGÜMNADA IN PÉCS

PLOFED VPA, STIMAKOPANAL

KLUBA ZENODIK BAYÄNA, KOPANAL KLUBA NOLELIK
DE KONSTANZ E WIEN.

„VOLAPÜKABÜR“

Gunert Rudolf, Wien, VII. Zollergasse 33

PÉCS (NUGÄN)

PÜB DE TAIKS JÖZSEF 1888.

„VOLAPÜKABÜR“

Gunert Rudolf, Wien, VII. Zollergasse 33

Demag lautela.

NATAMILAGS TEL

IN NUGÄN

PELAUTÖL FA

GEBEUR IZOR

DILEKEL LÖPAGÜMNADA IN PÉCS

PLOFED VPA, STIMAKOPANAL

KLUBA ZENODIK BAYANA, KOPANAL KLUBA NOLELIK
DE KONSTANZ E WIEN.

PÉCS (NUGÄN)

PÜB DE TAIKS JÓZSEF 1888.

309.419-A, Esp. M

Menade bal püki bal!

I. Ninovag de Aggtelek

disü bel Baradla in komitän Gömör.

V olapükaf lens! Otävöls de Budapest su lelod da Miskolcz al Tornallja, is pogetols me lotädöf nugänik in loted klinik, kel odalofom oles koveni lemögik. In lotöp at ogivon büadü ols vabi ovegol ünü düp bal e lafik al ninovag tofastonik de Aggtelek. Unakömöls okanols labön in jelöpadom, sibiröl nilü ninovag, zibis kalodik, vini, kafi, tiedi e flifotis votik, büfo olenlogedols ninovagi at lesamik e levemo nitedik.

Dukel lödom sis kilul jü balsul in jelöpadom penömodöl e pelon ome flonis tel (za makis kil) plo düns oma.

Ninovag at binom bal gletikünas in vol lölik. Gle-späd oma labom vametis 5797 e nis cenoms spadöps vidik metis 50 e geilük metis 80 ko golöps nabik; ab spad golöpa flanivedik suämom vametis 2668.

Blukils kil duflumoms ninovagi. If vilols lenlogön löliki, onedols düpis 10, üf te bälediki, düps tel sätoms.

Tofafömots ninovaga bäledik binoms smokik, uts nulika bleiniko vietiks, lolediko nidöls e spagöls. Ifi elogols ba ninovagi de Adelsberg, ulogöls uti de Aggtelek, ostunols zelado jöni e gleti oma.

Ven nütlidobs in ninovagi dis bel, panemöl Baradla, alogobs nataseledotis somik, me kels God etukumom te länis nemödik. Föadil bela, äsif äbinom-la pedekötöl, fomom klifavöli, kela dil disünik binom manifod geilik metis tel. Atos binos ningolöp. De ningolöp at muton golön timilo disived, äsif ägolobs-la in kav, ab motevöls umo, veg vedom ai stedikum e binom nefikulo golik vätopo.

Stepöls bivedo, za mets 30, loegobs in flan klifa disliti lonedik, kel panemom *Cim*. Nebü cim binom *Yad*, o. b. spadöp vidik, len kela möns e jopöps tuvobs tofastonis foma manifodikün. De is veg dukom al *Bomadom*, egetöl nemi oka de lögs e bomis mödikün iso patuvöls.

Kibid ekömoms isi?

Li-ebinom ba vöno ninovag at steböp lapinelas, in kels edimiteloms vitimis neläbik okas, u binoms lögs at bomis fugäbas savöl okis?

Nag esekömobs se bomadom e nag elovegolobs bluki *Acheron*, stanobs bifü mön sutik, kele tevels, is esibinöls supenoms nemis okas.

Visü stonaletab at, se klif vat dlinik fonom, kel koflumom in basin jönik e dalofom flifami visitöles. In fag neveitik de is, binom *Latab de Moses* o. b. zematofot stunik foma gotika. Mofumo de is, ninvedo golöls, tuvobs obis lä siem gura dibik, jekik e manifik, etaflanü kel logobs smabeli geilik de dileds pekofalöl, pezümöli dub vietiks kölüms tofastonik ; e if jünü pedalemufobs dub logam diba jekik, manifik, anu pada- gleipobs fa stun demü glet gianik kölümas susigloföl yono. If loegobs omis lonedumo, jinos, äsif gians at in stomäg daegik tala ämufoms-la okis. Su löpaplen klifaglupa at datovom oki geilot sembal, äsif äbinomla tüm fimoda sembal kölümik, stanöl su jots klifas masi- viko solüdik.

Dukel eplaköl lüvom ai is visitelis ninovaga ; in dag nelitik stanobs soaliko. Pelejeköls logedobs in daeg solüdik ; tiks obas vertigoms zi binön e nebinön ; e dib, e geil e sen nosöfa lifa obsik leglumom obis ; — dü in fag glök sembal tonodom so seledniko e dalemufölo, nüdlanöl in dib lana, äsliko deilaglök vödom al liföls. Meditobs, va edlimobs, u-li galölo valikos at jenos obes ?

Süpito lit stalom zi obs — fom manik nülom ko flamot — dukel donidukom obis de klif xänik al jönön obes kölümi tofastonik, kela flani eflapom sunumo me ston sembal.

Spatöles bäkivedo len jol fluma stonaplat gianik, papliföl e donlagöl de jop äs *Bifoin*, de kel i egetom nemi oka, opubom dub lit flamota.

Tän *Godadom* sukom, spadöp levemo gletik. Flam flamota no sätom al belitön bobajopi ata. Büfo dukel elenunom nemi oma, ya senobs in blöt obas subimikosi e datovölosi, kelosi senobs ai te in glüg. Stun obas ceinom oki in buv, ven stepöls umo bivedo, logobs visü obs *Latabi*, datovöl oki se glun dibik glüga; foms gianik, ködots sanik zümoms obis. Flano binom *Zöp*, ko sugolöp nefikulik; in föadil godadoma, bevü kölüms binom ködot *Kilbaloda*, ásif iködon- la omi me nams.

De is manifod vidik dukom in ninovagi flitamugas, in linedöp kela flitamugs mödikün steboms; lägöls okis balim in votimi, lagoms in tufs bigik de jop; ab pötü jut sembal sustanoms ko böset hölik e ziflitoms in lut sneko e favelo, efe so solüdo, das binos gudikum votaflekön, büfo seflapoms logis obas u nösoms flamoti; ab i smel badik e naudik dönalemöda omsik pekumöl, kanon töbo pasufön lonedumo, ka minuts anik. Sagon, das bifü yels za tum, tabled at ninovaga ebinom pezümöl dub mön stonik e kü pidistukom. ätuvon nis filatopi, bomis nimas, bogis e gefis se stonöm e butis puodik.

De latab glüga gletik, da leyan gotik okömon in

glügi smalik, kö, bifü tofaködots plösenöls — efe ko sümöf süpitöl — vilgini Maria e cililis nesinik, denuo stopobs stunafulik.

Nu smaveg flekom oki al plen vidik, keli vat *de Sty.* duflumom, e nedetü at *Palad* binom, zenodü kel podabim sevidöl oki. Neb bim logobs bofoflaniko ködoti a bal — Adam ed Eva — veitumo de is sibinom kökavet pesetenöl, fulik dub kölüms pedibleköl e seistöls balim su votim, panemöls ruins *de Palmyra*.

Ulüvöls nedeto tümi *de Szent Istvány*, dongolobs su klif nexänik ini danüdasäl, geilik mets 30 e vidik mets 38 ; glun oma binom kamik e smufik. Kanon danüdön nis e yunans zümöpa danüdoms is jeno pötü zäls hitüpa. Lek binom is so vemik, das violin lebalik lezilom ko musigakor stenüdikün plö ninovag ; jut smagüna lekom ko töt käna. Is len jol vata ködot *de Szent János* stanom e de at veg dukom in *Flolagad*, kö sköms kozidöls tofotas ekristädoms in foms so milagik, das aikel, lovelogedöl löpapleni stalöl omas, äklödomöv alogön meidi stikik, sevidöl oki ko flols jeniko flolöls.

Ve flum vata orivobs suno *Tloni* silik, pedeköl dub tofastons nidik, mofü kel ninvagot vidik manifom oki, luyümöl ko jop oma su kölüm *de Nádor*, kel binom vidik mets 6. Su kölüm binom supenäd at : IosephVs, archIDVX aVstrIae, regnI hVngarIae palatInVs,

pater patriae, Latebras sVbterranei baradLa VIDIt (1806) o. b. Josephus klonaleson (dükal) Löstana, lepladal regik (plareg) kinäna Nugänik, fat fatäna elogom ninovagi at disatalik, panemöl Baradla.

De is ninovag vedom ai gletikum e tofastons fomoms fömis ai jönikum Is *Lanel* ko flitäds, us *Kleudan* ledik nitedom seniti obas e po kölüm *de Ferdinand*, monitel vafemik stanom ko küräd oma; yonü om *Kofin* bal, e umo ninvedo *Kum* bielödas, po kel *Sälun* vidik mets 20 e lonedik mets 40 sukom, finü kel datovom oki smabel jönik, panemöl *Kluzifaveg*, de stäjöpakölüms, sibiröl su om.

If golobs fovo, logobs *Yudani* pleköl e beli jönik *Parnassus*; gegolöls tuvobs *Tükänabani* ko basin oma peziseitöl dub kölüms; kelöpa ya kanobs ninlogön ini *Väkagledom*, kela völs, cemateg e flul binoms pékovadöl me tofots yelibik e nidöl, e kela golab binom pedeköl dub lugodakölüm. Ked atas pajötom fa kölüm vietik, panemöl *Diamin*.

Po ats golon in lemacemi pinamitik, in kel stons pinamitik stanoms in ked leodik, äsliko binos in smacem feilela nugänik. Nedeto de is binom *Gel*, e kölüm, su kel Ferdinand dükal (Ferdinandus princeps) okanamo esupenom nemi oka.

Tāno ninovag vedom glūmik e lūdik. Vat blukila tōmetom oki bevū jols stūbik in vūm klifas edefalöl.

Vas Imre, nügenel yönik, skilik e plobik komitāna Gömör, in yel 1825 edatūvom diledis ninovaga suköl : vataviri ledibik, keli tōmet vata, tepöl se dislits klifas efomom. Umo ino de vatavir tops et jōnik e milagik beginoms, kels blinoms ai nullo yegis stuna tevele disatalik. Sāgo i klifamōns jinoms āsif ābinomsla pekovadöl me taps e täps, len kels lemānots kristādik vata pasulöl jonoms nobastonis stalöl, peninvivöl.

Bevū glup dekik tofastonas ködot Kilbaloda binom pato pösutovöl. De is kölūmagolab nevidik dukom al smabel venudik, kel panemom *Olympos*. Visū at, votik smabel jōnik datovom oki ko kölūms nenumik, yonū kel Tükānan binom, ködot manik ; su kap oma labom turbani e in turban dekapenatufi nidöl. Bif om kofin seistom, lōpū kofin sāb, kürād e lehāt, āsif nam masela sembal icidom-la omis. Atos binom *Lesep*.

De is muton lovenafōn me lunaf al flan nedetik bluka, kö fimod de Vas Imre datovom oki. Fōaflan ata binom pabepladöl me kölūms, so, das tevel kanom niludōn spatōn dis bumots.

Finū spataplad at venudik de geil levenik, bifū tevel, klif gianik donletom oki, len kel tofastons yelibik, vietik e ledik donolagoms. Pebuvöl tevel sākōm oki :

nām kimik kipom stonalemödi tuvemafik at lagöl? — Disü klif at veböl smageil jöniko peblegöl sibirnom ko ködots vietik föma lesunik; atos binos *Heofaledom*. Umo ino su legeil nidiko vietik tlon *de Jupiter* stalom, äsif äbinom-la pekovadöl me velin vietik pestiköl me nobastons.

Veitumo golöls panitedobs fa pon stonik, keli nat it etanom ovi söp vata. Inumo klifs eninlefalöl e kölüms enindisöl diloms vati in dils tel, e fomoms nisuli *Kreta*, etaflanü kel, lafiko paluyümöl len smabel e lafiko pededitöl de glun, liviko in geil de mets tel, gad lagöl *de Semiramis* stanom. Luvelatiko vat esvipom slämi disü om esibirnöli, so das anu vebom nen yüf alik in lut. Is denuo ninovag vedom nevidikum; möns laboms köli dagagedik; nebü oms golobs koveniko bivedo (goulobs glumälik), dü nedeto tuvobs söfi, kela lekujabs svelöl vüdoms obis al siedön e dukel sagom, das at binom *söf de Sultan*. Nag is etakedobs boso, fovobs vegi obas e beigolobs *Bägodöpi* e slipalucemi; tän in ninovag setenöl oki vidiko, ve mets 70 no tuvobs votikosi, ka ruinis kölümas pedibleköl, seistöl is in kums.

Ninovag atopo pakodlänom, logod oma vedom glümik e nejönik so, das lad tevela nevüliko panabom. Fovobs stepis gliföl, jüs rivobs fino flanagolabi lone-

dikün ninovaga at. Is logobs : ledomi *de Cupido, Giani*, tän kölumis tel lamamöl (*Castor e Pollux*). *Godafeili* fulik ko sepamals, beli *Pindus*, pedeköli dub kölüms lonetik e jönik, cemi de *Proserpina* e. l. — Fovogolöls in gleliöd, tuvobs nebeli *Tempe* gälodöl e *Laebatümi* bleiniko vietiki. Fleköls nolülefüdo tuvobs kölümi *de Medea*, löpü kel de slit jopa dlakakap lejekik deselogom, e se mud manifik oma sneks smalik donlagoms. Fagikumo sälun *de Apollo* sibinom. If flapobs ko spatins obas al tuits vietik äs nif, kels len flan säluna donlagoms, tons stuniko be-tononiks dutonodoms ninovagi.

De is nakömobs in lusütil nevidik ab lonedik ; täno klif gletik eninsliföl e tüm *de Pisa*. Is binom dil vidikün e geilükün ninovaga, in kel deto datovom oki bel *Szent Gellért*, ko tüm stelavik, geilük mets 20, su löpaplen bela ; nedeto löd *de Pluto* sibinom ko dlinavat gudik. Fino lükömon al *Cerberus*, kelöp bevü slits klifas flum peteilöl in blukils tum, bösetom in dib nefinik e depubom lölo in dibacav sembal nepagolik.

Aikel vilom fovön tevami oma (oka) mutom susixeinön su smaveg *de Pluto*, kö otuvom tofoti geilük mets 20, pezümöl dub basin sembal, fulik ko vat klülikün, kel äsif äbinomlc pekofüköl de snelöps

peninseitöl — dafulom lelogöli me stun tefü nam
lemeköl nata. Yonü kölüm at nakömon al fonad
klülavatik *de Ganymedes*, mofumü kel veged nonik
menik patuvom. Vas Imre id is edonletomok da dils
lejekik ini vag penemöl: *Cav hölik*, ab isa no ekanom
lovön vegi.

Nosöf kimik binom dunöf mena lesmalik len-
logü vobots neposdunamlik Jafala!

Pécs, 1888 22/XI.

Salmun.

II. Gladaninovag de Dobsina (dobjina)

in komitän Gömör.

I f de Tornallja da Pelsöcz e Rozsnyó fovobs tevami obas jü Dobsina, ud if tävobs lelienü Kassa-Oderberg e sexänobs lä Poprad-Felka, kanobs vegön su vabaveg gudik, kel dukom da belematopöt romanik, plo vegasuäm de flons 8, ünü düps fol al ninovag de Dobsina, kö padälofom loges obas natamilag nog stunlikum, vo lebalik.

De zif Dobsina ninovag binom fagik holis kil. Vegamon plo vab, kel paködutom fa lotan e binom peblimöl plo pösods fol, kostom lüvego e gevego (tüdo e getüdo) flonis lul.

Ninovag labom govi, sibiröli in Dobsina. In loted paladetöl „Al gladaninovag“ sibiröms in sonemik tüdelasdom cems 16, büadü tüdels (tevels), pötöls flagames tevelas, togo peblimöls diseinü steb fädiko lonedikum hitatimik. Nebel de Sztraczena, kazed de Murány, son periodik, Éleskö (ston japik)

e lenloged de Királyhegy (regabel) geilik mets 1943 binoms spatavegams löflik e sekik. Yelatim pöta-timikün visitöna ninovagi, binom des mälul jü zülul, kelüpo feofaledom at disatalik vädelo pabelitom telna medü lit lektinik, pemedöl me stemacin jevalanämik jevalas bals. Is e us binom i litasäv tala-leülik, yufü kels dileds valik ninovaga kanoms pasenitön kulädiküno. Nütlidasuäm plo pösod alik binom flons tel. Dukel plänom valikosi. Pekudos dub fluls boedik, dub slebs boadik, dat yeg alik nitedikum disvola at pesetenöl binom-la nefikulo, neluimiko e nen pölig lügolik e logik plo läds, cils e valemö plo pösods fibikum.

Al nakömön ali ninovag, mutobs donivegön in nebeli de Gölnicz, liegik tefü natajöns, kela dedilot löpik panemom nebel de Sztraczana. Binom nebel lejöniko romanik, in kel vat bluka mötopo de pubom (sztraceny-ebölüdöl), e kömom denuo su löpaplen ko tauts oma mödikün. Veg dukom da klifaleyan de Sztraczana jü Éleskő, nilü kel ninovag obas sibinom. Ningolöp ninovaga binom mets 900 löpü vataplen mela, zenodü kliv fotik. Labom manifodi lüoda nolülefüdik, kel foviko lä begin oma pafovom xäniko e stübiko disived. Ya lä ningolöp gladafomots patuvoms. De manifod lutabläd vemo kalodik süflumom. Gladalehog at binom pesevik sis mem menik.

Ninlödels dutik de Dobsina, kels jäfoms meini¹⁾ sis lonedo edeblineoms gladi de manifod at, ven pötü spatavegams hitatimik egeboms omi al lukalodön vati e vini, u votikna büedü sanel; ye disigolön in manifodi nevidik, gladik, nek ekinom; äkanosöv binön lifapöligik.

Yelo 1870, velul 15-id söl Ruffinyi Jenő, meinanügenel e kopanel oma: söls Méga Andor e Láng Gusztáv pesuadoms dub lek dumik e lonedo tonodöl günajutas dö sibir ninovagotas gletikum. Ruffinyi, laböl neitalitapoli in nam oma, balüdo edisigolom yufü jain sembal in dib nepesevik, dagik e lukalodik. Ven erivom gluni, kopanel oma esukoms ome kocops e xänabims. Dub lenloged magifik, bleinöl logis, ti velato evedoms bleinik. Völs yala, nog nevelo pebetlidöla fa ek, espagoms ed egestaloms milna klili litota; eniludoms binön in feofakinän e lek egepükom vödi alik omas dub ton dumik e zelik. Nebepepenik binom vobädöt tatopamas, kels söloms obis, ven disaxänobs de belakliv fotik e flolagik (flolalie-

¹⁾ Ya in yel 1810 eblünoms kobini e niegini al Joachimstal (Bömän); 1828 febajäfans de Birmingham (Nelij) emekoms polön de is kobini; e sis tim at zifil Dobsina labom ninsumis gletik de mein. Soeliko lelamün (700,000 kuins) pofüdom ome väyelo flonis 63,000; e kobin (12,000 kuins) flonis 370,000.

gik) in dibi peflulöl dub glad; kö logobs pla bima-
stams gladakölümis dulongik, pla flols vielik löpatala
logobs stelön flolis pefomöl de kristäds gladik, ed
alos nog fonis, vatafalis, kels te dub taked omas
lestifik tlätoms e blöfoms kosietöni omas (das binoms)
pekosiadöl) se vat eflotöl.

Kis ebinos natikum, ka bevolekön, das nino-
vag at vedom lügolik noe plo kinäbs, soi plo publüg
valemik ?

Jölul 15-id sog lädas e sölas ekanom ya ko-
veniko visitön ninovagi, kelöp dub zel pestitämöl fa
gladajukans yofik, me jamenavin pelukadöl in glad,
datüv de Ruffinyi pezelom. Siso lödels bafölik zifa
Dobsina edunoms valikosi, kelos pötos al mekön
kovenik lenlogedami natamakaba at, äso atos gäl-
siko padalogom se lob läsevik visitelas levemo mö-
dikas.

Ninovag de Dobsina, äsliko ninovags valemö,
pefomom in bel zemastonik. Efe, vat, kel de plans
nilik sumom kolatazüdi, bevobädöm in zemaston
lerübotis gletik, o. b. dilimom zemi e mopolom ati
ke ok; sobido pos ked lonedik yelas mekom vagis
gletikün, kels panemoms ninovags. Atos pablöfos
fa sonemiks „dolina“, o. b. fa disots, kelis loegobs
vemo ofen lä zemabelems. Sukü zem pekösumöl e

pemopolöl dub vat kolatazüdik, vag vedom in bel, e if vagot no labom jopi säto stenüdik, defalom e kodom diboti bovasömik. If vag ebinom gletikum, so, das tailamöd efalöl no binom sätik al fulön donsliti, täno blibom natiko manifod e ninovag binom manifik. Lömib ninflumöl, u fonavat disatalik fovom du yels mil vobi distuköl e jaföl; ninovag pasevatüköl pagletom e padekom dub föms tofastonik.

Vol nolelik jäfom sis lonedo tefü fomam gladaninovagas. Schwalbe B. Krenner J. e dl. Fehér N. lensumoms teori suköl kele i ob sukob.

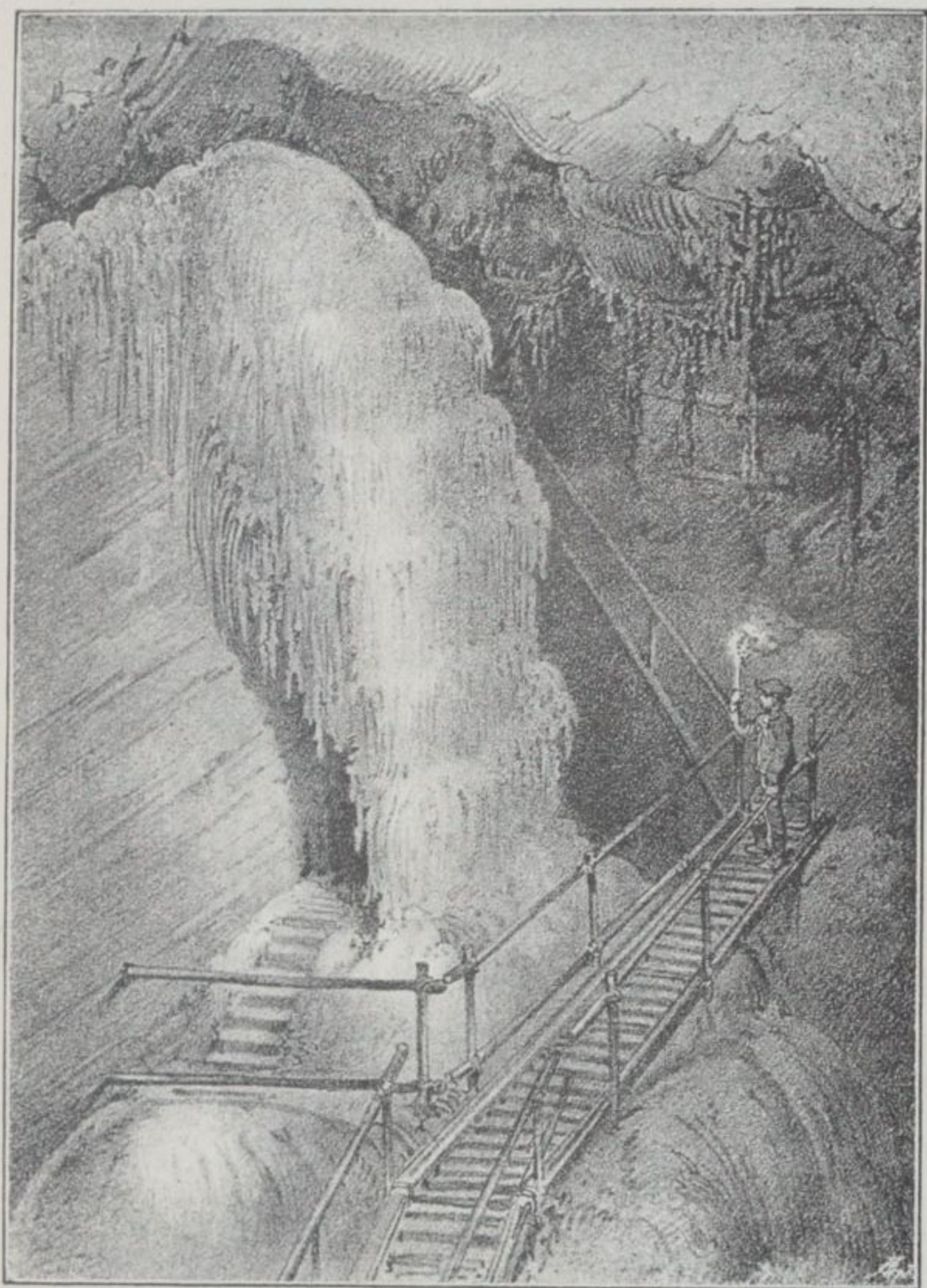
Glad in gladaninovag pafomom su glun e lenflans ninovaga. Vat *toföl* blünom lujali e stalagmitis, abu vat *susifonöl* padalestifom ofeno süpito as tuits e fomom fömis stalaktitabidik. Dat ninovag sembal vedom gladaninovag velatik, alos kozid gönik dinadas vemo mödik zesüdom, kelis te fäd selednik kobalom in nat.

Lenlogobsös ya anu ninovagi obas e xämobsös kodis, kodü kels ba ekanom pafomön.

Ningolöp ninovaga disom ninvedü bel; manifod oma binom nabik; labom segolöpi pekumöl se stonacäbs, luvelatiko kodü ninlefal. Lä manifod löpnik, o. b. kö ningolon, lut nifatima kalodik — kludo vetikum — kanom pianiko nüdlanön in ninovagi e tui-

gotis oma; sikodo lukalodom ä luti, nis sibirinöl, ä völis ninovaga. If ninovag ädisom-la sevedo, o. b. if plas disön, des ningolöp beginomöv xänön belasuso, lut at peluka'odöl, in yelatims vamikum flumomöv dese se ninovag, e lut vamik, seo sibirinöl, nindlanomöv. Sikod lüod disöl ninovaga ä'l lined bela, sefom stebi luta kalodik du tim lonedikum. Alos nog kovobädos, das stonacäbs, solutiko pekumöls su balvato, kikoms fini disik ninovaga, kodü kelos lut ninovagik kalodik sägo in yelatims vamik kanom fe deflumön diso, ab te vemo pianiko. If manifod löpik äbinom-la gletikum, tän noe viens äkanomsöv dlänon luti vamik in ninovagi, soi mufam zilekik luta binomöv valiko peleitöl. Sol nevelo solom su manifod it; ta atos pajelom dilo dub seit oma nolüdik, dilo dub klifamön föiblegöl, o. b. blegöl föi manifod, kel pekovadom me licepateg; e sobido datov nemedamik luta kalodik disatalik paneletom. Vat sibirinöl len klifamöns, u toföl da jop in ninovagi, u ninflumöl sotimo ba da manifod it, pamekom flotön fa lut ninovagik vamalüena bapik.

Stip votik gladafomöna binom dinad ut, ma kel vat nütoföl blibom säto lonediko in ninovag, efe solonedo, dat lukalodom oki jü flotapün. Pos lömib vemik — kela vobädam, äs sagon, vedom siensik

Bifoin.

pos düps 12—20 — zelädo no oblibom vat valik enütoföl in ninovag as glad, sod dil bal ata odoniflumom nen dot da manifod disik in topis dibikum.

Tefü gladalemöd gletik, o. b. tefü glelemöd: at pefomom in jüds periodik ed erivom bigi oma levemik pos yels lemödik efegolöl, e padüvom 125,000 M³. Plen valugik pebeseitöl dub glad, labom 1717 M² e sevon i gladavölis geilik mets 15.

Gladafoms votik, kels uf donlagoms de löpo, ud steifoms de diso susivedo, sümoms stalaktites e stalagmites; egetoms fömis okas milagik in komipko lut vamikum, a. s. bledäd, vatafal, bifoïn; sägo kölüms vagik evedoms sobido; e pabs vielik len flans omas esükoms takedapladi nis ed elenflotoms.

Föm kilid vemo selednik glada is sibirinöla, binoms kristäds jönik, vataklülik, vidiks zemets kil, kels patiko in flolatim dekoms mönis in num gletik, e mödikünö us, kö ninovag binom nabikum. Kristäds at kositoms se platils nomomafiko mälagulik; deguls atas stals detenoms okis al zenodapün e fels mäl kilagulik evedöls dub atos, binoms pedafülöl me filäd leilienik ko siem. Kristäds at emutoms seditön okis süpito se binug omas gasinabik, ibo kanon ti leno tikön al glofub slepnik lä kristäds somik, kel kleboms len mön me tip bal. Vata-

stöm padilimöl, kolkömöl in lut kalodik ko yeg bal mödo kalodikum, ka ok it, a. s. ko klifavöl levemüno pelukalodöl, pedalestifom. In kristäds at, nen lün, no kanon loegön lutabladotis, kel dinad noelom fomami levifik omas se vatastöm; ibo segun Tyndall, if vat flotom visiko, ninkikom i lutabladotis, e tadilo, if flotam jenom nevifo, lutabladots pebäpedoms du flotön, e fomoms jüdi slenik dis gladaplat glätabik e leo klilik. Gladajüds lutabladotik pafomoms also in yelatim kalodikum; glätabiks abu in yelatim vamikum.

Söl dl. Fehér N. lesagom fümiko, das ninovag binom leneluimik nifatimo, sägo sonemik *Fonad* binom eflotöl. Gladafomam sikodo beginom te flolatimo, ven zefirs sofik motovoms nifategi belas e smötoms gladakovadis klifaslitas.

Lutamuf in ninovag binom luvelatiko vemo pülik, e pakodom te dub vat nintoföl. Müepen pelägöl len fad feinik pupa satinavumik, äsi litabaflam, binoms blüfameds lüdik al blöfön lutamufi ba sibiröli in top at.

Tempät ninovaga votom e yilom ko at de seo. In jölul tempät senedik ebinom $+ 22.5^{\circ} \text{C.}$, ut ninovaga $+ 5^{\circ} \text{C.}$; in balsetelul, ven tempät senedik ebinom $- 25^{\circ} \text{C.}$, ut ninovaga ejonom lüenis $- 8.75^{\circ} \text{C.}$

— Zenotempät ninovaga binom lüens — o 86° C,
luta senedik + 3·53° C.

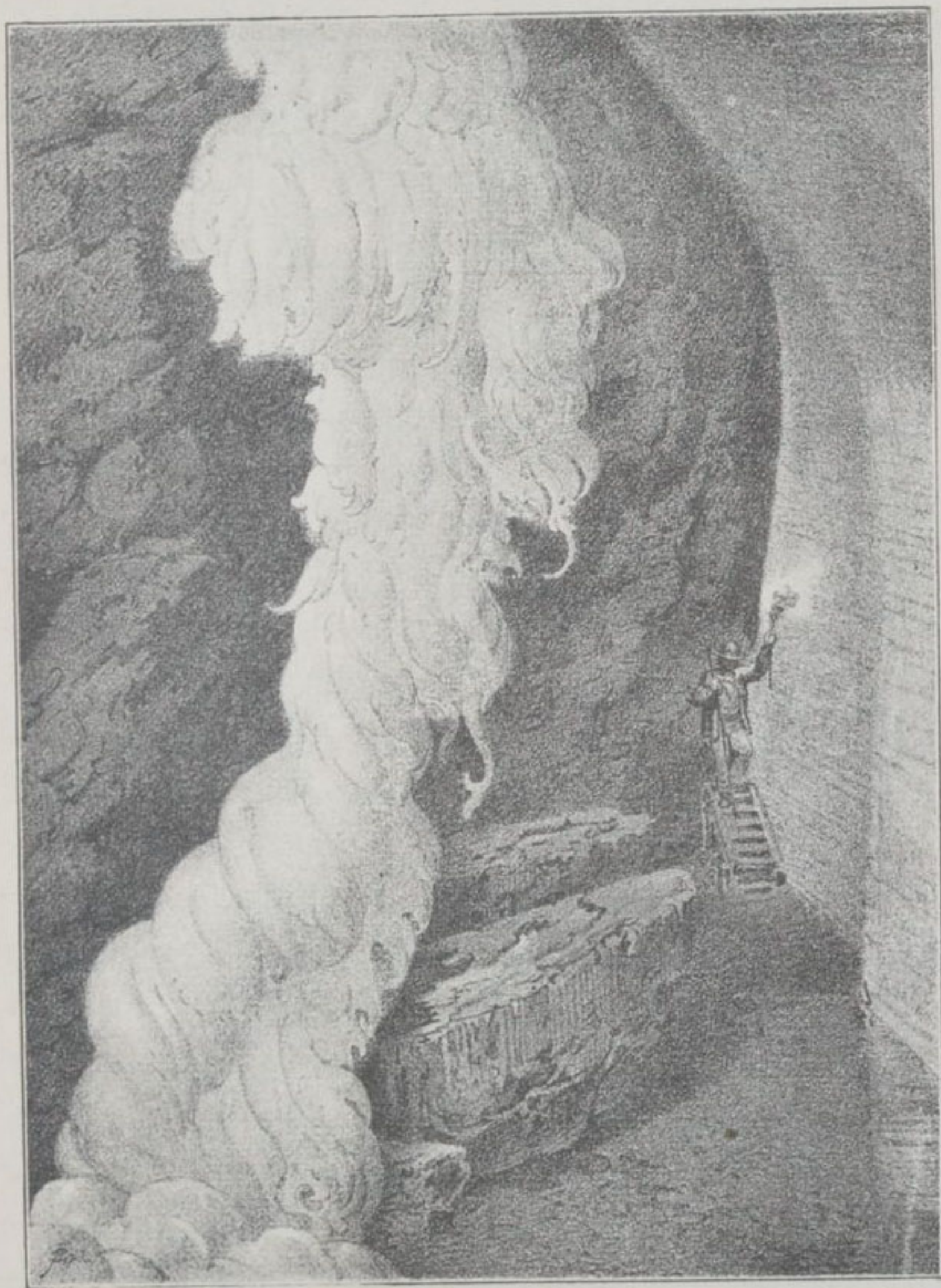
Nütlidobsös nu in ninovagi at milagik. Mutobs dongolön de löpaplen su sleps boadik 19. Ya lä ningolöp senobs lutablädi lukalodik, kel se ninovag dlanom sevedo. Dis obs e nedeto logobs te gladi; manifod vedom ai nabikum e sleps 18, pecopöls in gladaglun, dugoms obis disivedo. Spad veitom oki süpito jopabiko e stanobs su plen gladasmabela, de kel ziloegobsöl — logobs magi levemo süpitöl. Gladalemöds laebabik medü lits flamöl pledoms pledi magügiko votamafulik. In föaspad logobs datovön oki se gladasmabel jü klifajop kölümi klinik; disü futs obas plen glada gletik e smufik äs lok, vidom oki, e pöö luyümom oki nemedamo al klifajop pedblegöl. Se gladaflul at, pöumo in lafadaeg nog gladakölüms tel datovoms okis, stelöls smayulibiko, äsif äviloms-la yufön kipön klifajopi vetik. Klifamöns in plads teldik binoms pedeköl dub kristäds magifik, pebalöls in glups smajönik, staloms äs nobastons in köls nidik yofik e liflik.

Lenloged glolik! Töbo venüdobs nilön al oms; natemabläd bal sätom al distukön lekanavobädis so nomomafik!

Slebs pecopöl, deto e nedeto in glad smabela,

dugoms al gladaflul. Välobsös slebi detik e nakö-mobs in gletop spadandinöfa 4644 m², in säulun sone-mik *de Milan*, panemöl so, de reg Serbäna, kel evi-sitom ninovagi at 1887.

Kanon nen dled tlidön su plen at smufik, kel in dels hitüpik mödikna ebinom spad musama glada-jukeles vifik. Leno labon kodi dledön; big leve-mik gladalemöda fagom tlepöfi valik. Do gladakö-lüms dustalöl, geiliks metis 4—5 mekoms obis büo blesenön, das no laboms ninöfi zemik, tofastonik, e do dekots liegik su plen omsik tönoms levenüno seniti obas, jekoms obis deno, ven pesuadobs, das binoms ino vagik. Binos nemögik bepenön gladafö-mis möbidik, kels seo dekoms kölumis e kels pötü mufam pülikün litaba, jonoms fömis egelo votik. Gladafads, gladajaüns, gelafeifs se glad, vatafals eflotöl, bifoins, tans nu pekedöl len balvoto, tän pekoffököl, lefads ko magabs gletik, kels ofenüno kluzifoms okis lutömabiko — ats fomoms glemödi, len kela flans bimabledems e fads feinik seitopoms e sotimo kolagoms pekofüdöl vieliko balim in votim, sotimo pafinoms in föm drolik bödakapa u leyeba-neifa. Flekam alik, pün alik nulik jonon nulikis, jünü no nog pesevikis fömis — pedalestifölis in komip vata toföla ko tempätalüens votlik.

Bledäd.

Stöf kölümas, äs valemö glada is patuvöla, binom dilo dulongik e glätatabidik — if no ninom lutabladois; dilo laebabik, dustalöl — if sibirinoms nis lutabladois.

Gladakölüm telid, nedeto, stanom su glada-smabel e binom i nitedik; bi da vag oma rütik (züotik) duflumom vatastal lonetik, kel eninvagamom basini smalik glöpik oke in glad it. At binom sone-mik *Fonad*.

Nebü gladasmabel, ab nog peyümöl al om, logobs gladatabi kilagulik sulüodik, kel labom disliti. At binom *Beduinatened*.

Len fin lefüdik topa at, finöla in smaspad gulik, logon kumi nepülik stonacäbas pedibleköl, kela jüt solutik pakoyumom fa glad. Kum at evedom nen dot sukü ninfal.

In tops mödikün gladaplen binom löliko neluimik, te is ed us logon vataveini pülik, kel modugom vati etoföl. Ven Ruffinyi, nügenel nefenik esenitom vataveinis at penömodöl, kels depuboms pianiko in glad, emekom dublekön gladi lüodü flum vata, sobido, das emekom pacopön fa meinans, ninovegis smalik da gladalemöd. Blesen oma, das mutoms sibirinön diso nog spads vagik, pevelatom lefulniko; e dub copams at emanifom disastöki ninovaga, kel binom ti nitedikum, ka löpnik.

If vilobs disigolön in stök at, mutobs donmalekön su sleps boadik kovenik 150, dilo pecopöls in glad, dilo pemeköls ovü at. Lenlogü gladalemöd at mekadik, binos nemögik mafükön stunami obas. Ven donaspatobs in dibi, pezümöl biflano fa glad, jop disom begino pianiko, tän ai pluo, jüs fino pafinom dub mön löliko stedik. Is, in spadöp at disik, glad no binom pakoyümöl al klifamön donlagik, sod bevü glad e klif binom spad vidik za mets 6, sukü kelos vedom golab lonedik nevidik, pemiedöl baflano dub klif, voflano dub gladamön. Gladamön at milagik letom obis nülogedön in nogotimi e liköfi glada. Lemöd lölik pabumom dub gladajüds klinik, kels binoms bigik ceno de limets anik jü zemets anik, efe nu laebabiks, nu glätabiks. Jüds glada seistoms lei lieniko, abu deklinoms de lüod horitik in tops anik jü lüens 40, do stan pendik kölumas no pavotom. In tops votik logon püfajüdis²⁾ slenik äs pöp, kels sukoms lüodi glada e dukötoms omi. Se jüds at zemapüfa kanon lesevön tüpis dabalik gladafoma, äsliko linis bimastama. Binos notik, das gladalemöd at mekadik esetenom oki vöno jü klifamön ed egezugom oki pianiko, sukü festömam bäkivedo.

²⁾ Zemakarbonat ko maginakarbonat nemödik; natiko licinoms de klif.

Len mön gladalemöda at ülbäledik e bigik za
itētis 20, logobs fomotis nulikum, sägo lölo nulikis
s H atimikis, sotimo klatiko jönikis. Bifoin slenik, ki-
millimik damufom patiko stuni obas ; binom pedeköl
momo liegiko e peflököl se vatafads klinik pedales-
löföl. Bifoin at lagom löpo in geil len gladamön e
vsevü om it e gladamön labom spadi livik. Deks vi-
lik peflegöls feiniko, fomoms dili nedetik bifoina at ;
s lül zenodik palomom fa magabakeds slenik pekoyü-
lönöl, de kelas magabs glätik is e us vat tofom ; dil
itētik bifoina kositom se vatalefads rütik, kels liviko
ogägomis dono finis omas pefomöl äs bödakaps e me-
noms banön omis in lut kalodik. Lä bifoin at magifik,
s el setenom oki in tops anik jü glun, kanon bevole-
nönön nidavobädotis bemagügöl dub litot pastanöl
o om

Golöp in kel ebinobs, pamiedom dub gladaslit
vsevüvidöl oki äs cemil ; mön bal oma binom pedeköl
millimiko e fäneliko ko magüg klänafulik. Top at ve-
budik jinom binön palemeköl al devod stilik e pane-
nomom *Kapül*. Binom smaspadöp gladik, pezümöl fa
soamabledems e loädaglups. Lutabladots vivoms vei-
zins stelöl silefanidiko in bledis omas. Is tab stanom
oxo visitakads nenumik visitelas.

If vilobs nakömön in golöp de Ruffinyi, mutobs

gegolön ini sä lun, da kel disgolon leigo su sleps. Gladadinäds is binoms ots, äs in golöp votik; distinlebalik binom, das is mödiküno kristäds dekoms gladamönis. Bledäd, kel, stanöl su gladasmabel e pavivöl de gladafads slenikün, yümom oki al gladamön, binom is stunliko jönik. Lined bledäda binom pede köl dub kristäds solüdiko pelenseitöls e vieliko stalöls. Golöp at binom blefikum, ka bifik, e if äcopon-laninovegi da glad äl vesüd, at mutomöv manifön oki in golöp detaflanik, nilü kapül.

Ninovag at, segun Jókay Mór, binom Kohinoornatadivälas Nugäna, e in tef geologik, seledod lebalik in bid oma. Te vat senedik mödumom gladi ninovaga, bi ni fon, ni fonad sibirinom is, ed if kludobs se yelalins, glofom nog ai.

Ulövöls ya disvoli at takedik e magügik — ven spatobs su nufüns geibelemas e belameidas benosmelik — nog lonedo, si, lonedüno omemobs natamilagi at, kela veali ~~k~~lenafulik edesänobs tovön.

Pécs (Nugän) 1888. lenaköm.

Benemot maegas: „Bifoin e Bledäd“ pefecenom dub nekaut bükela.

FA LAUTEL OT EPUBOM

GLAMAT VOLAPÜKIK

TIDA-E LILÄDABUK PLO NÜGÄNELS

KLUZABS 60

PÉCS (NUGÄN.)